

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 1/09-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. februára 2009 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť Ing. M. R., K., zastúpeného advokátkou JUDr. E. H., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupmi Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 326/04 a Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 25/2008 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 9 C 242/2004) a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. M. R. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 25/2008 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 9 C 242/2004) p o r u š e n é b o l o .

2. Ing. M. R. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré mu j e Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Bratislava III j e p o v i n n ý uhradiť Ing. M. R. trovy konania v sume 223,46 € (slovom dvestodvadsaťtri eur a štyridsaťšesť centov) na účet jeho právnej zástupkyne advokátky JUDr. E. H., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti s'ťažnosti Ing. M. R. n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 1/09-20 zo 14. januára 2009 prijal na ďalšie konanie s'ťažnosť Ing. M. R. (ďalej len „s'ťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 25/2008 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 9 C 242/2004).

Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci vyjadrila podpredsedníčka okresného súdu podaním sp. zn. Spr. 3553/08 z 30. októbra 2008, ktorého súčasťou bolo vyjadrenie zákonného sudcu. V ňom sa okrem iného uvádza:

„Vec napadla v septembri 2004 na Okresný súd Košice I, ktorý vec postúpil

tunajšiemu súdu v decembri 2004, ktorý vyzval uznesením z apríla 2005 navrhovateľa na odstránenie väd podania. Navrhovateľ cestou svojho právneho zástupcu upresnil podaním z mája 2005 označenie odporcu a doložil dôkazy uvádzané v pôvodnom podaní. Tunajší súd v máji 2005 vec predložil NS SR - nesúhlas s jej postúpením, NS SR vec v júni vrátil s tým, že na konanie je príslušný tunajší súd a návrh bol zaslaný odporcovi na vyjadrenie. Tento sa k návrhu vyjadril v júni 2005, ktorého vyjadrenie bolo zasielané v septembri 2005 právnenému zástupcovi navrhovateľa, vec mi bola predložená v auguste 2005. V decembri 2005 právny zástupca navrhovateľa označil odporcu - návrh na zmenu odporcu, bol robený dopyt na doloženie dokladov od odporcu, na ktoré sa odvolával vo svojom vyjadrení k žalobe. V máji 2006 právny zástupca navrhovateľa upresnil odporcu a dal návrh na preukázanie veci z dôvodu vhodnosti na Okresný súd Košice. V júni 2006 spis bol predložený vyššej súdnej úradníčke na rozhodnutie o zámene účastníkov - rozhodol v auguste 2006, následne vo februári 2007 návrh bol zasielaný odporcovi na vyjadrenie. V júni 2007 bola vec z dôvodu miestnej príslušnosti postúpená na Okresný súd Košice, ktorý s postúpením nesúhlasil v októbri 2007 a Krajský súd v Košiciach vec vrátil na Okresný súd Bratislava III v januári 2008, právny zástupca navrhovateľa na základe výzvy súdu uhradil v apríli súdny poplatok za preukázanie veci z dôvodu vhodnosti, vec bola vyššej súdnej úradníčke, úprava sudcu č. l. 73 z apríla po urgencii z júla 2008, v júli 2008 predložená na Najvyšší súd SR, ktorý v auguste 2008 poukázal vec Okresnému súdu Košice I, podľa úpravy sudcu z augusta 2008 vec mala byť zaslaná na Okresný súd Košice I. Uznesenie Najvyššieho súdu SR bolo doručené účastníkom a verím, že vec bude podaná na Okresný súd Košice I.“

Rovnaké skutočnosti, ako uviedol okresný súd vo svojom vyjadrení, zistil aj ústavný súd z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a súdneho spisu, ktorý mu bol predložený k previerke 10. decembra 2008.

Z tohto spisu zistil tieto ďalšie relevantné skutočnosti:

Sťažovateľ podal 16. septembra 2004 žalobu na Okresnom súde Košice I o náhradu mzdy s prísl. o 76 500 Sk proti žalovanému M. (ďalej len „m.“). Dňa 7. októbra 2004 bola

vec postúpená okresnému súdu z dôvodu miestnej príslušnosti, ktorý 1. mája 2005 vyzval sťažovateľa na odstránenie nedostatkov jeho podania.

Dňa 10. mája 2005 okresný súd dal pokyn na predloženie spisu Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) na rozhodnutie o miestnej príslušnosti (doručil mu ho 25. mája 2005), pretože s postúpením veci nesúhlasil. Dňa 26. mája 2005 najvyšší súd rozhodol tak, že na konanie je miestne príslušný okresný súd, ktorý 6. júna 2005 vyzval žalovaného na vyjadrenie k žalobe. M. 20. júna 2005 doručilo súdu vyjadrenie, v ktorom uviedlo, že dňom 1. septembra 2004 prešli práva a povinnosti zamestnancov ... na T. (ďalej aj „žalovaná“) a že m. nie je pasívne legitimovaným subjektom. Dňa 9. septembra 2005 okresný súd zaslal stanovisko žalovaného na vyjadrenie právnej zástupkyňi sťažovateľa, ktorá 5. decembra 2005 navrhla, aby súd pripustil zmenu na strane žalovaného. Dňa 15. decembra 2005 okresný súd žiadal právnu zástupkyňu sťažovateľa o zaslanie listinných dokladov.

Dňa 27. januára 2006 podalo k veci vyjadrenie m. a 16. marca 2006 vyzval okresný súd sťažovateľa, aby upresnil označenie žalovaného. Jeho vyjadrenie bolo doručené 15. mája 2006. Uznesením z 24. augusta 2006 okresný súd pripustil do konania T. namiesto pôvodne žalovaného účastníka.

Dňa 23. februára 2007 vyzval okresný súd žalovanú, aby sa vyjadrila k žalobe a 27. júna 2007 dal pokyn na zaslanie spisu z dôvodu miestnej nepríslušnosti Okresnému súdu Košice I, ale spis mu doručil až 1. októbra 2007. Okresný súd Košice I nesúhlasil s postúpením veci a 31. októbra 2007 spis predložil Krajskému súdu v Košiciach, ktorý mu 12. novembra 2007 uznesením č. k. 11 NcC/25/2007-62 vec vrátil (i vzhľadom na predchádzajúce rozhodnutie najvyššieho súdu o určení miestnej príslušnosti). Okresný súd Košice I spis postúpil okresnému súdu 28. decembra 2007.

Okresný súd určil 21. februára 2008 termín pojednávania na 23. apríl 2008, ktorý bol však 7. apríla 2008 zrušený a súčasne bol daný pokyn na predloženie spisu najvyššiemu súdu (realizovaný až 15. júla 2008), pretože 4. apríla 2008 podal sťažovateľ na okresnom

súde návrh na prikázanie veci inému súdu z dôvodu vhodnosti. Dňa 23. júla 2008 bol spis doručený najvyššiemu súdu, ktorý uznesením z 30. júla 2008 rozhodol o návrhu sťažovateľa, a po vrátení spisu okresnému súdu (26. augusta 2008) bol spis 18. novembra 2008 doručený Okresnému súdu Košice I na prerokovanie a rozhodnutie.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni uvedený stav právnej neistoty.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní okresného súdu došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

Pri vyhodnotení doterajšieho konania vo veci podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania vedeného na okresnom súde do 18. novembra 2008 pod sp. zn. 9 C 25/2008 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 9 C 242/2004) je žaloba o náhradu mzdy. Posudzovaná vec patrí po právnej aj skutkovej stránke k štandardnej agende všeobecných súdov (obdobne napr. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 82/02, III. ÚS 35/07). Ústavný súd konštatuje, že doterajšia doba konania je neprimeraná povahe veci (žaloba bola okresnému súdu postúpená prvýkrát z Okresného súdu Košice I už 7. októbra 2004) a predstavuje viac ako 4 roky a počas tejto doby okresný súd nevykonal žiadny dôkazný prostriedok ani žiadne relevantné pojednávanie napriek tomu, že od vrátenia spisu

najvyšším súdom (jún 2005) vedel, že bol príslušný vo veci konať. V týchto sporoch by súd mal postupovať čo najrýchlejšie a efektívne a prihliadať na to, o čo sťažovateľovi ide.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa, ústavný súd konštatuje, že samotné podanie žaloby (na miestne a vecne nepríslušnom súde), ako aj nesprávne označenie pasívne legitimovaných účastníkov naznačovalo síce ďalšie problémy v tomto konaní, na druhej strane však tieto skutočnosti podľa názoru ústavného súdu nemali taký výrazný vplyv na doterajšiu dĺžku tohto konania, najmä s ohľadom na neefektívny a nesprávny postup okresného súdu.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 25/2008 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 9 C 242/2004).

Bez toho, aby ústavný súd vymedzoval jednotlivé obdobia nečinnosti a neefektívnej činnosti okresného súdu, konštatuje, že okresný súd od rozhodnutia najvyššieho súdu (26. máj 2005) o miestnej príslušnosti a vrátení veci z najvyššieho súdu v júni 2005 bez akejkoľvek zákonnej prekážky vo veci samej nekonal vôbec a nedokázal organizovať svoju prácu tak, aby odstránil čo najskôr stav právnej neistoty sťažovateľa. V roku 2006 urobil len dva jednoduché úkony (16. marca vyzval sťažovateľa, aby upresnil označenie žalovaného, a 24. augusta pripustil do konania T. namiesto pôvodne žalovaného účastníka), ale najmä neskôr v roku 2007 nesprávne postúpil vec z dôvodu miestnej nepríslušnosti Okresnému súdu Košice I (nebral do úvahy rozhodnutie najvyššieho súdu z 26. mája 2005).

Toto obdobie od júna 2005 až do februára 2008, keď určil termín pojednávania na apríl 2008, v trvaní takmer 33 mesiacov, možno preto označiť ako konanie so zbytočnými priet'ahmi.

Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou (i dohovorom) zaručeného

práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ak nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty, čo sa týka tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (obdobne napr. IV. ÚS 22/02).

Ústavný súd preto po zvážení všetkých okolností pri hodnotení postupu okresného súdu konštatuje, že celková dĺžka konania pred okresným súdom viac ako štyri roky bez vykonania akéhokoľvek úkonu smerujúceho k rozhodnutiu vo veci samej, nemôže byť považovaná za zodpovedajúcu požiadavke konania bez zbytočných prietáhov, ako to vyžaduje čl. 48 ods. 2 ústavy, a požiadavke „primeranej lehoty“, ako to vyžaduje čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Preto ústavný súd vyslovil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 25/2008 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 9 C 242/2004) porušil základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 jeho výroku).

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva a slobody porušil, vo veci konal [podobne aj § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Keďže v tejto veci bude rozhodovať už Okresný súd Košice I (po rozhodnutí najvyššieho súdu z 30. júla 2008), ústavný súd neprikázal okresnému súdu, aby vo veci konal.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Z ustanovenia čl. 127 ods. 3 ústavy vyplýva, že ústavný súd môže, avšak nemusí priznať primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 90 000 Sk (2 987,45 €) poukazujúc najmä na celkovú doterajšiu dĺžku konania pred všeobecnými súdmi.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na celkovú dĺžku konania v právnej veci vedenej pod sp. zn. 9 C 25/2008 (pôvodne vedenej pod sp. zn. 9 C 242/2004), nečinnosť, ako aj nesprávnu činnosť okresného súdu ústavný súd považoval priznanie sumy 2 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde. Preto vo zvyšnej časti jeho žiadosti nevyhovel.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. E. H. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2007, ktorá bola 19 056 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov v sume 105,4238 € (za jeden úkon právnej služby) a 2 x 6,3068 € režijný paušál. Úhrada bola priznaná v celkovej sume 223,46 €.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. februára 2009